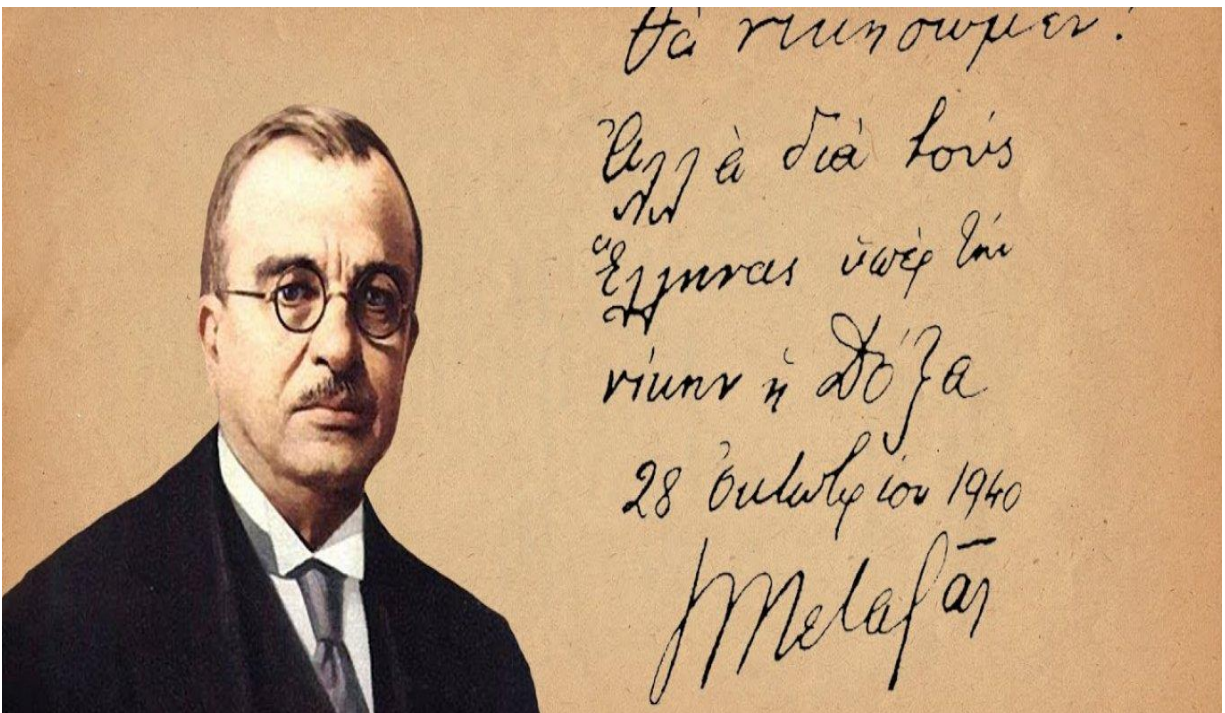

Η Πρόταση Ειρήνης του Χίτλερ προς τον Μεταξά.

Γράφει ο Αντιστράτηγος ε.α. Ιωάννη Κρασσά.

« Ένας λαός όφείλει, άν θέλη νά μείνη μεγάλος, νά εΐναι ικανός νά πολεμήση έστω καί χωρίς έλπίδα νίκης. Μόνον διότι πρέπει». Ιωάννης Μεταξάς στην συνέντευξή του προς τους συντάκτες και ιδιοκτήτες των Αθηναϊκών εφημερίδων την 30^η Οκτ. 1940.

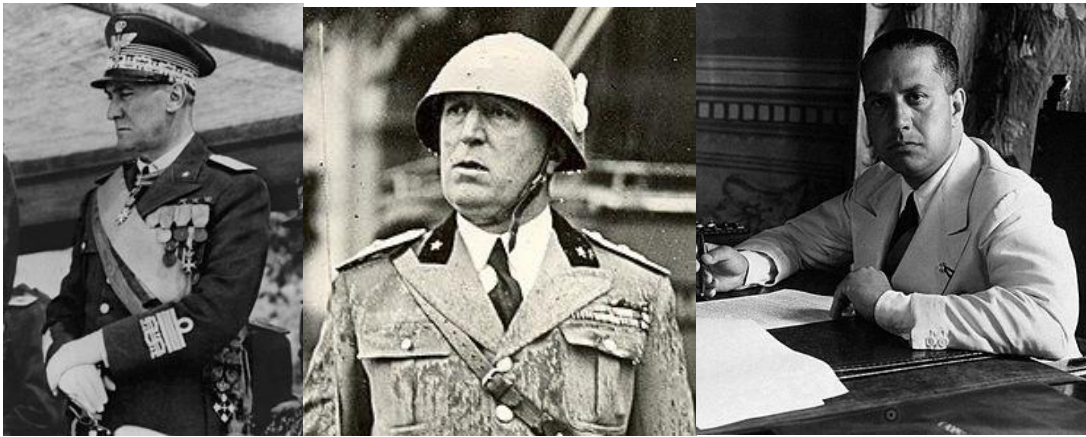
Την 05:30 πρωινή της 28^{ης} Οκτ. 1940, τα ιταλικά στρατεύματα επετέθησαν κατά των ελληνικών δυνάμεων κατά μήκος της Ελληνοαλβανικής μεθορίου, στον τομέα της Ηπείρου. Το γεγονός αυτό σηματοδότησε την εμπλοκή της Ελλάδος στον 2ο Παγκοσμίου Πόλεμο. Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις, διήρκησαν 7 μήνες και τερματίσθηκαν την 2α Ιουνίου 1941 με την ολοκληρωτική κατάληψη της χώρας μας, μετά την επίθεση και των Γερμανών, την 6η Απρίλιου 1941.

Μαχητής του 40

Οι Ιταλικές Επιχειρήσεις.

Από τον Αύγουστο του 1940, η Ιταλία ήταν έτοιμη για την κατάληψη της Αιγύπτου και της Ελλάδος. Ο Στρατάρχης Ροδόλφο Γκρατσιάνι επικεφαλής 200.000 ανδρών θα επετίθετο κατά της Αιγύπτου, ενώ ο Υποστράτηγος Βισκόντι Πράσκα με 100.000 κατά της Ελλάδος. Ο Χίτλερ δεν είχε αντίρρηση για την επίθεση κατά της Αιγύπτου, αλλά δεν ήθελε εμπλοκή στα Βαλκάνια, φοβούμενος την δημιουργία ξεχωριστού μετώπου, όπως είχε συμβεί κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Δεν επιθυμούσε επίσης, να επιτεθεί η «ισχυρή» Ιταλία εναντίον της μικρής Ελλάδος, πριν τις αμερικανικές εκλογές του Νοεμβρίου. Ο από την πλευρά του, ήθελε να παρουσιάσει τις δικές του στρατιωτικές επιτυχίες στον ισχυρό σύμμαχό του, προκειμένου να τις εκμεταλλευτεί στην σύσκεψη ειρήνης, η οποία την συγκεκριμένη χρονική περίοδο φαινόταν επικείμενη.

Ο Γκρατσιάνι

Ο Πράσκα

Ο Τσιάνο

Ο Δεκέμβριος του 1940 υπήρξε για τον Μουσολίνι ένας εφιαλτικός μήνας. Στην Βόρεια Αφρική είχε χάσει όλη σχεδόν την Λιβύη και αγωνιζόταν να κρατήσει την Τρίπολη. Ο Βρετανός Αντιστράτηγος Άρτσιμπαλντ Γουέϊβελ χάρισε την πρώτη νίκη του Β΄ΠΠ στο Ηνωμένο Βασίλειο. Στο μέτωπο της Βορείου Ηπείρου, μετά την απώλεια του Πόγραδετς, την 4η Δεκ. 1940, ο διοικητής των ιταλικών στρατευμάτων στην Αλβανία, Στρατηγός Ουμπάλντο Σοντού, ο αντικαταστάτης του Πράσκα, ζήτησε την εύρεση πολιτικής λύσεως, διότι θεωρούσε αδύνατη την περαιτέρω στρατιωτική δράση. Στην σύσκεψη που ακολούθησε στο Παλάτσο Βενέτσια[1], ο Μουσολίνι απογοητευμένος, όσο ποτέ άλλοτε δήλωσε: «Κάθε άνθρωπος κάνει στην ζωή του ένα μοιραίο σφάλμα, εγώ τὸ ἔκανα ὅταν ἐμπιστεύτηκα τὸν Πράσκα». Ο Κόμης Γκαλεάτσο Τσιάνο[2], Υπουργός Εξωτερικών και γαμπρός του Μουσολίνι στην ίδια σύσκεψη έγινε περισσότερο τραγικός: «Προτιμῶ νὰ φυτέψω μιὰ σφαῖρα στὸ κεφάλι μου, παρά νὰ παρακαλέσω τὸν Ρίμπεντροπ[3] (Υπουργό ἐξωτερικῶν τοῦ Ράιχ)».

Η Βοήθεια από την Γερμανία.

Παρά τις μεγαλοστομίες τους, «την ανάγκη φιλοτιμίαν ποιούμενοι», ζήτησαν τελικά την βοήθεια του ισχυρού τους εταίρου. Ο Χίτλερ θέλησε να δώσει ένα «μάθημα» στον Μουσολίνι, διότι επιτέθηκε κατά της Ελλάδος, χωρίς την έγκρισή του, αλλά κυρίως για την καθυστέρησή του να τον συνδράμει με στρατιωτικές δυνάμεις. Ο σύμμαχός του κήρυξε τον πόλεμο κατά της Γαλλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου την 10η Ιουνίου 1940, 10 ημέρες πριν την κατάρρευση της Γαλλίας και 10 μήνες μετά την εισβολή της

Γερμανίας στην Πολωνία (1η Σεπ. 1939). Παρά ταύτα τον Νοεμ. του 1940, ομάδα Γερμανών επιτελών αφίχθηκε στην Αλβανία, για το ενδεχόμενο αποστολής δυνάμεων της Βέρμαχτ προς βοήθεια των Ιταλών. Το Γερμανικό επιτελείο συνέταξε το σχέδιο «Κυκλάμινα των Άλπεων», το οποίο προέβλεπε την αποστολή μίας ορεινής μεραρχίας και μονάδες τεθωρακισμένων, με σκοπό την αποτροπή καταρρεύσεως του μετώπου.

Η Ελλάδα δεν είχε διακόψει τις διπλωματικές σχέσεις με την Γερμανία, μετά την κήρυξη πολέμου από την Ιταλία. Οι επαφές των δύο χωρών, πέρα των διαπιστευμένων διπλωματικών εκπροσώπων, ελάμβαναν χώρα και μέσω τρίτων χωρών και στελεχών των μυστικών υπηρεσιών. Οι επικοινωνίες αυτές άρχισαν μετά την έναρξη της ελληνικής αντεπιθέσεως την 15η Νοεμ. 1940 και συνεχίσθηκαν μέχρι τα μέσα Ιανουαρίου 1941.

Οι Γερμανικές Προσεγγίσεις.

Η ανασύσταση όλων αυτών των παρασκηνιακών επαφών και διαβουλεύσεων είναι δυνατή μόνο υπό προϋποθέσεις και με την αποδοχή ορισμένων υποθέσεων.

Την 28^η Οκτ. 1940 ο Μεταξάς έγραψε στο ημερολόγιο του : «Κατεβαίνω 5 π.μ Ύπουργικό Συμβούλιο. Όλοι πιστοί καὶ Μαυρουδής (ΥΠΕΞ). «Όλοι πλην Κύρου». Ο Υφυπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας Αμβρόσιος Τζίφας στο βιβλίο του «Αναμνήσεις» αναφέρει ότι στο ίδιο υπουργικό συμβούλιο ο Μεταξάς δήλωσε: «Τα συμφέροντα του άξονος είναι αναπόσπαστα και αργά ή γρήγορα θα πολεμήσουμε και τους Γερμανούς». Στις αρχές Δεκεμβρίου 1940, ο Στρατιωτικός Ακόλουθος της Γερμανίας στην Ελλάδα Ταγματάρχης Κλεμ Φον Χόχενμπεργκ σε μνημόνιό του προς τον Ναύαρχο Κανάρη ανέφερε ότι, μετά από πρόσκληση του Διευθυντού του Υπουργείου Εξωτερικών Αλέξη Κύρου [4], μετέβη στην κατοικία του, όπου συναντήθηκε με άτομο έμπιστο του Μεταξά (χωρίς να τον κατονομάζει). Το πρόσωπο αυτό ζήτησε την μεσολάβηση της Γερμανίας για τον τερματισμό του Ελληνο-ιταλικού πολέμου και την εγγύηση διατηρήσεως των προπολεμικών της συνόρων, με αντάλλαγμα την αυστηρή ουδετερότητα της Ελλάδος. Όταν οι επαφές αυτές έγιναν γνωστές στον Ρίμπεντροπ, οι προϊστάμενοί τον επέπληξαν και του απαγόρευσαν,

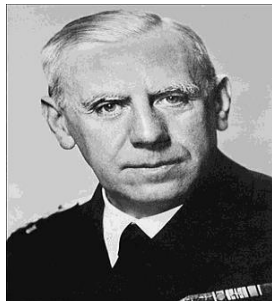

οποιοσδήποτε περαιτέρω ενέργειες. Ο Χόχενμπεργκ ανέφερε τα παραπάνω σε συμμαχική ανακριτική επιτροπή, μετά το τέλος του πολέμου. Ανέφερε επίσης ότι τον δέχθηκε σε ακρόαση ο Χίτλερ, ο οποίος είχε άγνοια επί του θέματος (Αννίβας Βελλιάδης[5]). Ο Κύρου δεν τα επαλήθευσε. Την ίδια περίοδο παρόμοια πρόταση φαίνεται να έγινε και στην Αθήνα, από τον πολιτιστικό ακόλουθο της Γερμανίας καθηγητή Μπέριγκερ προς τον Υφυπουργό Ασφαλείας Κωνσταντίνο Μανιαδάκη.

Η Γερμανίδα συγγραφέας και ιστορικός Ελισάβετ Σράμ Φον Τάντεν στο βιβλίο της «Η Ελλάδα και οι Μεγάλες Δυνάμεις του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου», που εκδόθηκε το 1955, περιγράφει τις μεσολαβητικές προσπάθειες της Γερμανίας τον Δεκέμβριο του 1940. Η Τάντεν στήριξε το βιβλίο της σε μαρτυρίες και μνημόνια των προσώπων που ενεπλάκησαν στην υπόθεση, αλλά βασίσθηκε περισσότερο στο υπόμνημα του πρέσβη της Ελλάδος στην Ισπανία Περικλή Αργυρόπουλου[6], που συνέταξε το 1951.

Ο Αργυρόπουλος

Ο Φον Κανάρις

Ο Αλ. Κύρου

Ο Ρίμπεντροπ.

Τον Δεκέμβριο του 1940, ο Ναύαρχος Βίλχελμ Φον Κανάρης[7], επικεφαλής της Διευθύνσεως Κατασκοπείας και Αντικατασκοπίας του Γ΄ Ράιχ, επισκέφθηκε την Μαδρίτη. Η αποστολή του Κανάρη ήταν να βολιδοσκοπήσει τις προθέσεις του Φράνκο, σχετικά με την κατάληψη του Γιβραλτάρ από τους Ισπανούς και τους Γερμανούς (επιχείρηση ΦΕΛΙΞ). Την 17η Δεκ. 1940 ο Ούγγρος πρέσβης στην Μαδρίτη Στρατηγός Ρούντολφ Αντόρκα, φίλος του Κανάρη και πρώην αρχηγός των μυστικών υπηρεσιών της Ουγγαρίας, μετέφερε στον Έλληνα ομόλογό του Περικλή Αργυρόπουλο, γερμανική πρόταση τερματισμού του Ελληνο-ιταλικού πολέμου, χωρίς να κατονομάσει τον κομιστή. Ο Αντόρκα είπε στον Αργυρόπουλο ότι επρόκειτο για άτομο υψηλά ιστάμενο

στην ιεραρχία του Γ' Ράιχ. Ο Έλληνας πρέσβης τηλεγράφησε αμέσως την γερμανική πρόταση στον Μεταξά.

Οι όροι της προτάσεως ήσαν απλοί: Η Ελλάδα θα διατηρούσε τα εδάφη που κατέλαβε, ενώ η Γερμανία θα παρείχε εγγυήσεις μη επιθέσεως, εφόσον η χώρα παρέμενε αυστηρά ουδέτερη και αποχωρούσαν οι Βρετανοί από την ελληνική επικράτεια. Η προσφορά ήταν πολύ δελεαστική για να απορριφθεί και πολύ καλή για γίνει πιστευτή. Η εποχή της ουδετερότητας είχε όμως παρέλθει, επί της ουσίας δεν υφίστατο ως επιλογή. Η σύναψη ανακωχής σήμαινε πρακτικά προσχώρηση στις δυνάμεις του Άξονος (όπως έγινε με την Ρουμανία και την Βουλγαρία, όταν το 1944, αποχώρησαν από το τριμερές σύμφωνο και συμμαχισαν με την Σοβιετική Ένωση). Ο Μεταξάς είχε επιλέξει να συνταχθεί η Ελλάδα με το Ηνωμένο Βασίλειο και δεν έτρεφε αυταπάτες, ως προς το τίμημα. Ως έμπειρος επιτελής είχε αντιληφθεί ότι η γερμανική επίθεση είχε καταστεί αναπόδραστη. Το εκμυστηρεύθηκε στον πρέσβη των ΗΠΑ στην Ελλάδα Λίνκολν Μακβί. Ο Έλληνας πρωθυπουργός αποφάσισε να μην απαντήσει, εάν δεν διαβιβαζόταν η πρόταση μέσω της πρεσβείας. Ο Μεταξάς γνώριζε ότι με τις ανεπίσημες επαφές δεν είχε τίποτα στα χέρια του, ενώ η δια της διπλωματικής οδού μεταφορά του αιτήματος σήμαινε παραδοχή της ήττας από την Ιταλία και δέσμευση της Γερμανίας να μην μάς επιτεθεί. Αυτή θα ήταν η καλύτερη κατάληξη του πολέμου.

Η Αντίδραση του Μεταξά.

Την 20^η Δεκεμβρίου, ο Μεταξάς δέχθηκε τον Γερμανό πρέσβη στην Ελλάδα Πρίγκιπα Βίκτωρα Φον Έρμπαχ. Την ημέρα εκείνη έγραψε στο ημερολόγιο του: «Εύτυχώς ή επίσκεψις τοῦ Γερμανοῦ δέν εἶχε κακά ἀποτελέσματα. Στήν ἀρχή-χθές- νόμισα ὅτι θά ἐπήρχετο ρῆξις καί ὅτι οἱ Γερμανοί θά μᾶς πίεζαν μέ ἀπειλᾶς. Εὐτυχῶς τίποτα ἀπό αὐτά. Ἦμουν ἕτοιμος γιά ὅλα. Εἰδοποίησα τον Ἄγγλο».

Η επιλογή για την κατάληψη της στενωπού της Κλεισούρας, η οποία μας έδωσε τακτικό πλεονέκτημα, αντί της καταλήψεως του Αυλώνος, που αποτελούσε κύριο λιμένα εφοδιασμού του ιταλικού στρατού, ερμηνεύεται από

τον Γερμανό συγγραφέα Χέινζ Ρίχτερ ως μια «θετική χειρονομία» του Μεταξά προς την γερμανική πρωτοβουλία τερματισμού του πολέμου.

Ο Τσώρτσιλ, επέμενε στην αποστολή περιορισμένων βρετανικών δυνάμεων, τις οποίες δεν αποδεχόταν ο Μεταξάς, μην επιθυμώντας να δώσει δικαιολογία για την επέμβαση των Γερμανών. Την 4η Νοεμ. 1940, Ο Βρετανός Αρχηγός του Αυτοκρατορικού Γενικού Επιτελείου (Α/ΓΕΕΘΑ) Στρατάρχης Τζόν Ντιλ υιοθέτησε την πρόταση του Βρετανικού Μεικτού Επιτελείου Επιχειρησιακού Σχεδιασμού, ότι η αποστολή δυνάμεων στην Ελλάδα θα απόδυνάμωνε την Βρετανία στην Β. Αφρική, χωρίς να προσφέρουν ουσιαστική βοήθεια για την απόκρουση Γερμανικής επιθέσεως. Εισηγήθηκε στον Τσώρτσιλ, ως την πλέον ρεαλιστική λύση, την ενίσχυση της αμύνης της Κρήτης. Εάν είχε συμβεί αυτό, πιθανόν οι Γερμανοί να μην καταλάμβαναν την νήσο, τον Μάιο του 1941.

Ο Τσώρτσιλ και ο Άντονι Ήντεν θεωρούσαν ότι η μη αποστολή δυνάμεων στην μαχόμενη Ελλάδα, θα επηρέαζε αρνητικά την Τουρκία και την Γιουγκοσλαβία να παραμείνουν ουδέτερες. Αναμένονταν επίσης και η ψήφιση του νόμου περί εκμισθώσεως και δανεισμού από τις ΗΠΑ. Η μη αποστολή δυνάμεων στην μοναδική σύμμαχο της Βρετανίας που πολεμούσε τον άξονα, θα έκαμε κακή εντύπωση στην αμερικανική κοινή γνώμη. Τελικά επικράτησε η πολιτική βούληση.

Ο Μουσολίνι είχε αποστείλει στην Αλβανία μισό εκατομμύριο στρατιώτες, έχοντας υποστεί μεγάλες απώλειες (90.000 νεκρούς και τραυματίες). Η ανακωχή σε κάθε περίπτωση θα υπογράφονταν από την σύμμαχο Ιταλία. Ο Χίτλερ την 12η Νοε 1940 είχε διατάξει την κατάρτιση του σχεδίου «Μαρίτα» που αφορούσε την κατάληψη της Ελλάδος από την Γερμανία. Στα ιταλικά αρχεία και στο ημερολόγιο του Τσιάνο δεν υπάρχει καμία σχετική αναφορά. Όταν η Ελλάδα υπέγραψε δύο Πρωτόκολλα συνθηκολογήσεως με την Γερμανία, μετά την επίθεση κατά της χώρας μας τον Απρίλιο του 1941, ο Μουσολίνι εξοργίστηκε και υποχρέωσε τον Χίτλερ να υπογραφεί και τρίτο Πρωτόκολλο το οποίο υπογράφηκε και από εκπρόσωπο της Ιταλίας.

Ο θαυμασμός του Χίτλερ για το αρχαίο ελληνικό πνεύμα και η χρηματοδότηση των ανασκαφών της Ολυμπίας, αποτελούσαν επιχειρήματα ότι, η Γερμανία δεν θα επιτίθετο τελικά κατά της Ελλάδος. Την 24η Ιουνίου ο υπουργός προπαγάνδας του Γ' Ράιχ Τζόζεφ Γκαίμπελς [8] έγραψε στον «Λαϊκό Παρατηρητή»: «Ο Φύρερ πολλάκις εξέφρασε την θλίψη του διότι ευρέθη στην ανάγκη να πολεμήσει εναντίον ενός έθνους, οι πολίται του οποίου, ούτε μίσος, ούτε εχθρότητα του ενέπνεαν. Η Ελλάς και ο ελληνικός πολιτισμός απετέλεσαν πάντοτε την κλασική βάση της καλλιτεχνικής του αναπτύξεως».

Η κατάληψη της Ελλάδος σήμαινε και το τέλος του καθεστώτος της 4ης Αυγούστου. Την 23η Αυγούστου μετά τον τορπιλισμό της «Έλλης», ο Μεταξάς συνειδητοποιεί ότι δεν μπορεί να αποφύγει τον πόλεμο και γράφει στο ημερολόγιο του: «Εσωτερική μου απελπισία. Το έργο μου καταρρέει ; Νυν υπερ. πάντων αγών».

Η έλλειψη αποδεικτικών εγγράφων έδωσε τροφή για την δημιουργία πολλών υποθέσεων και σεναρίων. Το γερμανικό υπουργείο εξωτερικών του Ράιχ δεν φαίνεται να συμμετείχε σ' αυτή την πρωτοβουλία.

Ο Μεταξάς την 30η Οκτ. 1940 στην συνέντευξή του είχε ξεκαθαρίσει ότι είχε αποφασίσει να συνταχθεί με την Αγγλία γιατί το τίμημα προσχωρήσεως στον Άξονα ήταν βαρύ. Τα Επτάνησα και μέρος της Ηπείρου θα παραχωρούντο στην Ιταλία, ενώ η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη στην Βουλγαρία. Τα Δωδεκάνησα θα παρέμεναν στην Ιταλία. Οι νίκες του Ελληνικού Στρατού μετέβαλλαν τα δεδομένα και αναζωπύρωσαν τις ελπίδες αυτών που πίστευαν, ότι με την μεσολάβηση της Γερμανίας θα τερματιζόταν ο πόλεμος και δεν θα καταλαμβάνονταν η Ελλάς.

Πρέπει να έγιναν τέτοιες επαφές, κυρίως από παλαιούς Κωνσταντινικούς, τους ονομαζόμενους γερμανόφιλους της κυβερνήσεως. Οι Γερμανοί εκμεταλλευτήκαν αυτές τις προσδοκίες που ήταν και προσδοκία του Μεταξά. Το πιθανότερο είναι ότι οι γερμανικές προτάσεις αποτελούσαν ενέργειες στα πλαίσια ψυχολογικών επιχειρήσεων, με πρωταρχικό σκοπό την ανακοπή της ελληνικής επιθέσεως (η οποία συνεχιζόταν, παρά τις δυσκολίες που αντιμετω-

πίζαμε λόγω της ελλείψεως μεταφορικών και του χειμώνα), προκειμένου να αποφευχθεί η κατάρρευση του ιταλικού στρατού χωρίς την αποστολή γερμανικών ενισχύσεων. Μόλις εξέλιπε αυτός το ενδεχόμενο οι προτάσεις των Γερμανών σταμάτησαν.

Την 2α Ιανουαρίου 1941, ο Μεταξάς αντιλαμβάνεται το αναπόφευκτο της γερμανικής επιθέσεως και γράφει στο ημερολόγιο του: «Μόνον ό κίνδυνος ό μεγάλος, ό βαθύς, ό τρομερός, άνοίγει τά μάτια διάπλατα στην άλήθεια».

Την ίδια ημέρα επιδίδεται σε μία μακροσκελή εκ βαθέων κριτική στον ναζισμό και τον φασισμό ως ιδεολογίες, η οποία αναπόφευκτα τον οδηγεί και σε αυτοκριτική. Θεωρεί πάντως ότι η ιδεολογία της 4η Αυγούστου υπερέχει του ναζισμού και του φασισμού: «Μιά φορά είναι όχι μόνο μωρός αλλά και κακόπιστος ό Έλληνας που πιστεύει ακόμα τώρα πλέον, με αυτά που βλέπουμε γύρω μας, σε ιδεολογίες του Χίτλερ και πολύ περισσότερο του Μουσολίνι, είναι μεγάλοι άνθρωποι, άλλα χαμηλοί, πολύ χαμηλοί».

Την 15^η Ιανουαρίου συναντήθηκε με τον Βρετανό Αντιστράτηγο Ουέϊβελ και τον Πρέσβη του Ην. Βασιλείου στην Ελλάδα Πάλαιρετ. «Διαβεβαιώ ότι δεν θα κάμωμεν ποτέ χωριστήν ειρήνην και ότι δεν παλαίομεν διά τήν νίκην, άλλα διά τήν τιμήν και μόνον. Ότι θα προτιμήσωμεν νά καταστραφώμεν. Πάλαιρετ μου έσφιξεν τó χέρι. Ουέϊβελ με συνεχάρη. Καί οί δύο συγκινημένοι. Έχει γοϋστο με όλα αυτά νά με ξαναβγάλουν οί έν Λονδίνω γερμανόφιλον».

Ο Στρατηγός Νικόλαος Πλαστήρας, έγραψε τον Ιουλ. του 1941 από την Νίκαια της Γαλλίας, προς τον πρεσβευτή της Ελλάδος Πέτρο Μεταξά: «Το σεσηπός καθεστώς τής 4ης Αύγούστου όχι μόνο τόλμησε νά κηρύξει τόν πόλεμο έναντίον δύο πανίσχυρων αυτοκρατοριών, έν ώρα παντελοϋς άδυναμίας τής Άγγλίας και κατέστρεψε τό έθνος, άλλα και κατεβλήθησαν προσπάθειαι νά ματαιωθοϋν οί διαπραγματεύσεις μου μέσω Γερμανίας προς διευθέτησιν τής Ιταλοελληνικής διενέξεως». Ο Πλαστήρας μπορούσε να τα λέει γιατί ήταν πιστός Βενιζελικός, άρα και Αγγλόφιλος. Όλοι μπορούσαν να

ομιλούν πλην του Μεταξά, ο οποίος έπρεπε να αποδεικνύει συνέχεια ότι «Απεταξάμην την Γερμανία».

Την 17η Ιανουαρίου υπέγραψε την διακοίνωση προς την Βρετανική Κυβέρνηση, το τελευταίο έγγραφο πριν το θάνατο του. «Είμεθα άποφασισμένοι να αντιμετώπισωμεν καθ'οιονδήποτε τρόπον και με οίανδήποτε θυσίας ένδεχομένην Γερμανική επίθεσιν, αλλ' ούδόλως έπιθυμοϋμεν να τήν προκαλέσωμεν, εκτός εάν ή Μεγάλη Βρετανία θα ήδύνατο να μᾶς παράσχη είς Μακεδονίαν τήν άπαιτουμένην βοήθειαν».

Ο Θάνατος του Μεταξά.

Την 29^η Ιαν. 1941, ο Μεταξάς άφησε την τελευταία του πνοή σε ηλικία 69 ετών. Στην πρωτεύουσα της βρετανικής αυτοκρατορίας οι σημαίες κυμάτιζαν μεσίστιες. Ήταν η δεύτερη φορά, στην μακραίωνα ιστορία του, που το Λονδίνο πενθούσε ξένο. Την πρώτη φορά οι σημαίες είχαν υποσταλεί για τον Γάλλο Στρατάρχη Φερδινάνδο Φος το 1929.

Ο θάνατος του Μεταξά, αποδίδεται από ορισμένους ιστορικούς στους Βρετανούς, λόγω του φόβου αποδοχής εκ μέρους του, της γερμανικής προτάσεως ειρήνης. Τα προβλήματα υγείας του Μεταξά άρχισαν να επιδεινώνονται από το 1939. Την 13 Μαρτίου 1939, γράφει στο ημερολόγιο του, «Συνηθίζω με την ιδέα της υγείας μου και δεν απελπίζομαι». Την 28η Νοεμ. 1939, «Είμαι ένα τορπιλισμένο καράβι», ενώ την 31 Δεκ 1939, στον απολογισμό του έτους γράφει: «Όλα καλά και ευτυχισμένα, Μόνο η υγεία μου ; » Είχε προβλήματα με το στομάχι του, το σάκχαρο και το ουρικό οξύ. Η κατάσταση της υγείας του τον απασχολούσε σοβαρά, στις καταχωρήσεις τους συχνά έγραφε τις τιμές των ιατρικών του εξετάσεων.

Τον Απρ. του 1940 ο Μεταξάς υπέστη γαστρορραγία συνεπεία έλκους στο στομάχι. Την 7^η Ιαν. 1941 είχε λιποθυμικό επεισόδιο. Την 19^η Ιαν παρουσίασε υψηλό πυρετό εξαιτίας αποστήματος στον φάρυγγα. Το ιατρικό ανακοινωθέν του θανάτου του Ιωαν. Μεταξά (29 Ιαν. 1941), το οποίο υπογράφηκε από 13 ιατρούς, αναφέρει ως αιτία θανάτου: «Τοξιναιμικά φαινόμενα και επιπλοκές, μετά από εγχείρηση αποστήματος παραμυγδαλικού[9]».

Ο Κωστας Κοτζιάς υπουργός στην κυβέρνηση Μεταξά και τέως Δήμαρχος Αθηνών, στο βιβλίο του, «ΕΛΛΑΣ, Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ Η ΔΟΞΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ», γράφει ότι επικοινωνήσαν τηλεφωνικώς με τον Αυστριακό Ιατρό Χανς Έπινγκερ[10], από τον οποίο ζήτησαν την βοήθεια του. Ο Έπινγκερ δεν ήρθε ποτέ στην Ελλάδα, όπως γράφει στις προσωπικές της αναμνήσεις και η κόρη του Μεταξά, Λουκία.

Ο Έπινγκερ

Ο Παξινός.

Ο Βρετανός συγγραφέας Νταίβιντ Ίρβινγκ στο βιβλίο του «Ο πόλεμος του Χίτλερ», γράφει ότι όταν ασθένησε ο Βασιλέας Βόρις της Βουλγαρίας, έστειλε τον Έπινγκερ να τον συνδράμει, ο οποίος έφτασε μετά τον θάνατό του. Παρότι η βασίλισσα δεν επέτρεψε να γίνει να νεκροψία αυτός είδε ότι τα πόδια του είχαν μαυρίσει, γεγονός που το είχε ξαναδεί στον Μεταξά και είναι αποτέλεσμα δηλητηριάσεως από τροπικό φίδι. Από πουθενά δεν προκύπτει ότι ο Έπινγκερ είχε έρθει στην Ελλάδα. Ο Έπινγκερ παραπέμφθηκε να δικαστεί στην δίκη της Νυρεμβέργης, αλλά αυτοκτόνησε πριν την απολογία του. Έχει γραφεί επίσης ότι ο Σπυρίδων Παξινός, Αστυνομικός Διευθυντής Αθηνών επί Μεταξά δολοφονήθηκε στο Κάιρο, μετά από δεξίωση, όπου ανέφερε ότι θα απεκάλυπτε τα πραγματικά αίτια του θανάτου του Μεταξά. Ο Παξινός δολοφονήθηκε στο Καραάτσι του Πακιστάν το 1958, όπου διατηρούσε ναυλομεσιτικό γραφείο. Αυτό προκύπτει και από τις εφημερίδα Μακεδονία της 5 Νοε 1958. Και από την εφημερίδα Ελευθερία, όπου υπάρχει η αγγελία της κηδείας η οποία τελέσθηκε την 5 Δεκ. 1958.

Ο Πάλαιρετ πρέσβης του Ην. Βασιλείου στην Ελλάδα, έγραψε στον Ήντεν μετά τον θάνατο του Μεταξά: Κατά το τρίμηνο που διέρρευσε από την 28^η Οκτ. διατύπωσε κατά πασιφανή τρόπο ότι, ήταν αποφασισμένος να συνεχίσει παρά το πλευρό μας, όχι μόνο εναντίον της Ιταλίας, αλλά και της Γερμανίας, διότι αναγνώρισε και δήλωσε ότι, «χωρίς την ήττα της τελευταίας μια πραγματική ειρήνη θα ήταν ανέφικτη».

Τα γεγονότα αυτά δεν πρέπει να μας αποπροσανατολίζουν από την ουσία του έπους του 40, η οποία πηγάζει από την απόφαση των Ελλήνων να αγωνισθούν μέχρι θανάτου, υπερασπιζόμενοι την ελευθερία της. Την απόφασή αυτή οι Έλληνες μετουσίωσαν σε πράξη, σ' έναν υπέροχο αγώνα στα ηπειρωτικά βουνά, στα ελληνικά πελάγη και στους γαλανούς ουραμούς της πατρίδος μας. Ο αγώνας των προγόνων μας είχε όμως μια τραγική παράμετρο. Η Ελλάδα μπορούσε να αμυνθεί με επιτυχία κατά των Ιταλών, αλλά δεν μπορούσε να τους νικήσει, γιατί αυτό θα προκαλούσε την ταχεία επέμβαση της Γερμανίας. Επίσης ήταν σαφές ότι, εάν επιτρέπαμε στους Βρετανούς να έλθουν προς βοήθεια, ο Χίτλερ θα επενέβαινε προκειμένου να προστατεύσει τα πλευρά του. Μπροστά όμως σ' αυτό το δίλημμα αποφασίσαμε να πολεμήσουμε. Ήταν μια πράξη με εσωτερικό μεγαλείο, η οποία προκάλεσε το θαυμασμό του ελεύθερου κόσμου και εξακολουθεί ακόμα να κερδίζει την εκτίμησή του. Ο πρωταγωνιστής του έπους του 40 υπήρξε η ελληνική ψυχή, όλα τα άλλα είναι δευτερευούσης σημασίας.

**Αντιστράτηγος ε.α. Ιωάννης Κρασσάς.
Οκτωβριος 2021.**

Παραπομπές:

[1] Το Παλάτσο Βενέτσια, γνωστό ως ανάκτορο του Αγίου Μάρκου, χτίσθηκε το 1455 και βρίσκεται στους πρόποδες του Καπιτωλίου στην Ρώμη. Το 1929, ο Μουσολίνι το επέλεξε ως έδρα της κυβερνήσεως του.

[2] Ο Γκαλεάτσο Τσιάνο(1903-1944), πολιτικός, διπλωμάτης και γαμπρός του Μουσολίνι. Διετέλεσε Υπουργός Εξωτερικών της Ιταλίας από το 1943 έως το 1943. Εκτελέσθηκε τον Ιαν. του 1944, κατηγορηθείς για προδοσία κατά του Μουσολίνι.

[3] Ο Ούρλιχ Γιοαχίμ φον Ρίμπεντροπ(1893-1946), διετέλεσε υπουργός εξωτερικών του Χίτλερ από το 1938 έως το 1945. Καταδικάσθηκε στην δίκη της Νυρεμβέργης εις θάνατο, βρεθείς ένοχος εγκλημάτων πολέμου και απαχονίσθηκε την Οκτ. του 1946.

[4] Αλέξης Κύρου(1901-1969), υπήρξε διπλωμάτης. Ο πατέρας του Αλέξη ήταν ο Άδωνης Κύρου, κυπριακής καταγωγής δημοσιογράφος και εκδότης της εφημερίδος «ΕΣΤΙΑ». Το Ιουλ. 1930, τοποθετήθηκε Πρόξενος στην Κύπρο. Πίστευε ότι μόνο με την υιοθέτηση ανυποχώρητων μεθόδων, θα μπορούσε να επιτευχθεί η ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Μετατέθηκε ένα χρόνο μετά από αίτημα των Βρετανών, με το αιτιολογικό ότι υποκινούσε τους Κυπρίους σε ανυπακοή κατά της αγγλικής διοικήσεως. Στην συνέχεια τοποθετήθηκε επί πενταετία στην πρεσβεία μας στο Βερολίνο.

[5] Από το βιβλίο του "Ελληνογερμανικές Σχέσεις στη Μεταξική Δικτατορία" (1936-1941)

[6] Περικλής Αργυρόπουλος(1871-1955), Υποναύαρχος του ΠΝ, πολιτικός και διπλωμάτης, βουλευτής του Ελληνικού Συναγερμού του Αλέξανδρου Παπάγου. Στον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο ως κυβερνήτης τορπιλοβόλου, βύθισε την τουρκική κανονιοφόρο «Τραπεζούντα» στο λιμάνι του Αϊβαλίου.

[7] Ο Ναύαρχος Βίλχελμ Φράντς Κανάρις(1887-1945). Την 9^η Απριλ. 1945 απαγχονίσθηκε, λόγω της συμμετοχής του στην απόπειρα κατά της ζωής του Χίτλερ, την 20^η Ιουλίου 1944(Η καταγωγή του ήταν από την Λομβαρδία της Βορείου Ιταλίας).

[8] Πάουλ Γιόζεφ Γκαίμπελς(1897-1945), εκ των σημαντικότερων συνεργατών του Χίτλερ. πολιτικός και υπουργός προπαγάνδας της ναζιστικής Γερμανίας από το 1933 έως το 1945. Μετά την αυτοκτονία του Χίτλερ έθεσε τέλος στην ζωή του, αφού πρώτα δηλητηρίασε την σύζυγό του και τα έξι ανήλικα τέκνα του.

[9] ΙΑΤΡΙΚΟ ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΗΣ 29^{ης} ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1941, Ο Πρόεδρος της Ελληνικής Κυβερνήσεως ενεφάνισε προ δέκα ημερών, ήτοι το παρελθόν Σάββατον, φλεγμονή του φάρυγγος, ήτις κατέληξε εις απόστημα παραμυγδαλικόν. Πάρα την έγκαιρο διάνοιξιν του ως και την μετεγχειρητικήν κατάλληλον θεραπείαν, παρουσίασε εν συνεχεία τοξιναιμικά φαινόμενα και επιπλοκάς, ως γαστρορραγίαν και ουρίαν, και απέθανεν σήμερον, 6 π.μ. **Οι Θεράποντες Ιατροί** :Μ. Γερουλάνος, Β. Μπένσης, Μ. Γεωργόπουλος, Μ. Μακκάς, Ε. Φωκάς, Δ. Δημητριάδης, Ι. Χρυσικός, Γ. Καραγιαννόπουλος, Δ. Κομνηνός, Ν. Λωράνδος, Γ. Οικονομίδης, Ν. Γεωργόπουλος.

[10] Hans Eppinger(1879-1946), ήταν αυστριακός ιατρός(παθολόγος, υπατολόγος), ο οποίος έκαμε πειράματα στα στρατόπεδα συγκεντρώσεως.

Αυτοκτόνησε με δηλητήριο όταν κλήθηκε να καταθέσει στην δίκη της Νυρεμβέργης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

«Ελλάς ο Πόλεμος και η Δόξα της Ιστορικό Χρονογράφημα 14/5/1940-22/4/1941» Κώστας Κοτζιάς.

«Ιστορία του Ελληνικού Έθνους», ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε. Αθήνα 1977.

«Μεταξάς το Προσωπικό του Ημερολόγιο», Τόμος Δ΄ Επιμέλεια Χρήστος Χρηστίδης, Εκδόσεις Γκοβοστή, Αθήνα 1995.

«Μεταξάς Χίτλερ Ελληνογερμανικές Σχέσεις στην Μεταξική Δικτατορία 1936-1941» Αννίβας Βαλλιάνος, Εκδόσεις Ενυάλιος, Αθήνα 2003.

«Η Ιταλο-γερμανική Επίθεση κατά της Ελλάδος», Heinz Richter, Εκδόσεις Γκοβοστή, Αθήνα 1998.

Πηγή : <https://www.istorikadromena.gr/>